

inż. dypl. Michael Arns – Architekt Związku Zawodowego Niemieckich Architektów we Freudenberg i w Lennestadt

W latach 1966-1968 praktyki zawodowe, kształcenie zawodowe, podróż studyjna. W latach 1970-1973 studia inżynierskie na Wydziale Architektury i Budowy Miast w Państwowej Wyższej Szkole Inżynierii Budowlanej (od 1972 Wyższa Szkoła Siegen) w Siegen. W 1981 dyplom inżynierski na Uniwersytecie w Siegen. Od 1981 własna pracownia architektoniczna we Freudenberg / Siegen. W 1985 powołanie do Związku Zawodowego Niemieckich Architektów (BDA), prowadzi pracownię architektoniczną „MichaelARNSArchitektBDA” we Freudenberg i w Lennestadt-Meggen. Od 1991 członek Zgromadzenia Przedstawicieli Izby Architektów Nadrenii-Westfalii. Od 2001 Wiceprezydent Izby Architektów Nadrenii-Westfalii, Zastępca Prezesa Fundacji Niemieckich Architektów, Akademii i Komitetu Administracyjnego Izby Architektów Nadrenii-Westfalii; członek w wielu radach kształtowania miast – w Arnsberg, Bergisch-Gladbach i Kevelaer. Stały członek Westfalskiego Konwentu Krajobrazu Kulturowego. Kurator Niemieckiej Fundacji Ochrony Zabytków (DSD) w Siegen.

Historyczna architektura ryglowa w Południowej Westfalii (Sauerland i Siegerland)

Południowa Westfalia w dzisiejszym znaczeniu to przynajmniej cztery historycznie różnie uwarunkowane regiony, które miały wpływ na rozwój typologicznie zróżnicowanych miejscowości. Do regionów tych należą: „Sauerlandzki Elektorat Kolonii”/ „Kurkölnisches Sauerland” wywodzący się z przeważająco katolickiego Księstwa Westfalskiego, następnie na południe od Ruhry położony „Marchijski Sauerland”/ „Märkischer Sauerland”, wywodzący się z przeważająco protestanckiego Hrabstwa Marchii. Oba te regiony graniczyły od południa z przeważająco kalwińskimi „Siegerlandem” i „Krajem Wittgenstein”. Historycznie ugruntowane różnice były szczególnie widoczne między katolickim Sauerlandem, pod wpływami Elektoratu Kolonii, a kalwińsko-pietystycznym Siegerlandem z rozpowszechnioną produkcją stali i pod wpływami księstwa Hessen-Nassau.

Różnorodne typy architektoniczne, które ukształtowały się w Sauerlandzie i w Siegerlandzie są dziś jeszcze rozpoznawalne w zachowanych przykładach architektury ryglowej. Historyczna granica kulturowa między tymi regionami to nie tylko tzw. Linia Benrathera czyli granica językowa dzieląca dialekt niskoniemiecki od języka wysokoniemieckiego, ale również różnice w budownictwie, technice budownictwa i historycznym prawie spadkowym. Ta umowna, nieterytorialna granica przebiega od Düsseldorfu-Benrath na wschód, mniej więcej przez Gummersbach, Freudenberg, Wenden, Hilchenbach, Schmollenberg do Sachsenbergu i Sachsenhausen.

W znaczeniu historycznym ta dawna granica kulturowa, znana jako tzw. „Kölsche Heck”, oddzielała saksoński obszar wpływów z północnego wschodu od frankijskiego obszaru wpływów z południa. Była to umocniona granica oddzielająca katolicki Sauerland przynależący do Elektoratu Kolońskiego od sąsiedzkiego, należącego do Biskupstwa Moguncji protestanckiego Siegerlandu. Dziś wzdłuż tej linii przebiega polityczna granica okręgów Olpe i Siegen-Wittgenstein, a także umowna granica językowa i religijna.

Na całym tym słabo zaludnionym obszarze o wiejskim charakterze dominuje gospodarka leśna i rolna. Poza tym obszar ten charakteryzuje górnictwo rud metali, rozwijające się od czasów kultury lateńskiej, hutnictwo jak również przemysł żelazny i metalowy. Pomimo tego dwa sąsiadujące ze sobą regiony różnią się pod względem kultury, religii, tradycji, konwencji i zależności.

Archetypem architektonicznym w Sauerlandzie jest nieco zmniejszony tzw. dolnosaksoński dom halowy. Ten dwupiętrowy budynek posiada najczęściej wejście od szczytu, połączone z szeroką bramą dla wozów. Wejście otwiera się na dwukondygnacyjną halę (niskoniemiecki: Deele), nad którą mieści się otwarte poddasze użytkowane jako stodoła. Halą, której brama nie ma okien, jest doświetlana przez rząd małych okienek ponad nią. Naczółek zamknięty jest regularnie w kwadracie i nie posiada okien.

W odróżnieniu archetyp siegerlandzki wywodzi się z tzw. frankijskiego domu wielokondygnacyjnego/ „Fränkischer Stockwerksbau“. Budynek ten jest dwu- lub trzypiętrowy z wąską podstawą. Charakterystyczne słupy na wysokość ścian wspierają dwa leżące stolce więźby dachowej. Wejście do budynku jest przeważnie od frontu, przez korytarz tzw. „Ern“. Siano umieszczano na poddaszu przez lukarny lub drzwiczki szczytowe.

Dawniej cieśla określał nachylenie dachu w stosunku: wysokość kalenicy do połowy długości budynku. Z tego względu dachy budynków ryglowych w Sauerlandzie mają przeważnie klasyczne nachylenie w stosunku 9:8, co stanowi mniej więcej nachylenie 48°. Frankijskie budynki ryglowe są często jeszcze bardziej strome z nachyleniem dachu w stosunku 5:4 (51°).

Różnice architektoniczne można zauważyć również w ornamentyce. Domy sauerlandzkie są przeważnie bogato i barwnie zdobione, tymczasem w domach siegerlandzkich ozdoby ograniczają się do inskrypcji takich jak błogosławieństwo, data wzniesienia i nazwisko właściciela.

Wykład o regionalnych cechach budownictwa ryglowego zostanie uzupełniony o projekty własne autora, ukazujące udane przebudowy i remonty.

Również różnice w prawie spadkowym pozostawiły ślady w architekturze: w Sauerlandzie dom przypadał według prawa saksońskiego najstarszemu synowi, natomiast w Siegerlandzie według prawa frankijskiego rozpowszechniony był podział realny. To prowadziło, np. we Freudenbergu do podziału budynków na dwie części według linii kalenicy. Często powstawały przez to dziwaczne formy architektoniczne, np. niektóre połowy ścian szczytowych są wyposażone w podwyższoną ściankę kolankową czy też tylko częściowo pokryte łupkiem.